

Jan van Riebeeck: Maandelikse Joernaal

Inhoud – Augustus 1652

Uiteindelik kon die manne in die fort inbeweeg – slegs die noordelike punt, die Reiger, aangesien dit hoër gelig is en in staat is vir verdediging. Baie walvisse is in die baai gesien. Geen vars vleis, maar baie vis is gevang om die dieet van slegs groente aan te vul. Lees hiervan en meer in hierdie Uitgawe 7 van “Jan van Riebeeck: Maandelikse Joernaal” – 370 jaar gelede geskryf. Baie welkom aan al ons nuwe intekenare. Onthou om ’n kopie te stuur aan jou vriende. Indien jy die Engelse weergawe verkies, versoek jou kopie [hier](#).

Alles van die beste,

Rian Maartens (Uitvoerende Redakteur)

Hierdie nuusbrief is ’n uittreksel uit:

DAGHREGISTER, gehouden bij den oppercoopman(a) Jan Anthonisz. van Riebeeck, vertrocken per de schepen *Drommedaris*, *Reijger* ende *Goede Hoope(b)* voor opperhooft naer Cabo de boã Esperance, in dienst van de Generale Vereenighde Nederlantsche G'octroyeerde Oostindische Comp. uijt Texel, van de Camer Amsterdam(c).

Wie was Jan van Riebeeck en wat is the bron? Sien gedetailleerde inleiding [hier](#)

1 – 31 Augustus 1652

Augustij anno 1654

Adij, primo do., schoon helder sonneschijn-weer, sulcx dat de schepen weder dapper besigh waren met lossen ende ballast halen.

Sondag, den 2en do., fraij weer ende wint als voren. Heden viel de Walvis-punt¹ op d' eene sijde in, gelijk oock de wallen op noch eenige andere plaetsen, veroorsaect door den machtigen, swaren regen nu eenige dagen gehadt, ende principael oock omdat de wallen, vermits de Engelse oorloge, vergangen saijsoen wat haestigh opgehaelt waren, met veele groote, harde cluijten eerde, die der als clipsteen so hard hebben moeten met picken ende houwelen uijt de grachten hacken ende op de wallen brengen, sonder ons alsdoen tijt te laten om deselve aen stucken te breecken, dewelcke, vermits de regen, nu smelten ende meurw² wordende, dese uijtcalbinge³ causeert; maer hopent nu soo wel te besorgen met rijs⁴ ende tacken (daer weder mede opnieuws overal menen mede op te halen)

1. een van die punte van die fort.

2. murw, sag.

3. Ons gebruik nog in Afr. *in-*, *uitkalwe* (ook *kalwer*?) van grond wat van 'n wal instort. Vgl. Eng. *calve in*. Vir afwykende etimologieë vgl. WNT onder *afkalven* (I, 1038-39) en onder *kalven* (VII, 1033). V.R. se spelling laat vermoed dat hy die woord nie as 'n afleiding van *kalwe* gevoel het nie.

4. takkies.

Opsomming:

- Nuwe tuin uitgelê
- Waarneming rakende winde
- Besetting van fort
- Mislukte pogings om wild te vang
- Vergadering van die raad
- Oorvloed van vis gevang

datter na dese geen noot aff hebben sal⁵, waeraen noch omtrent een maent à 6 weecken werck ten langhsten sij.

3 *do.*, weer en wint als vooren. Begonden van⁶ den 2en steenhoven⁷ heden wederom al voort te metselen aen de nieuw onderhanden hebbende woon- ende packhuijsen, edoch op den dach schielijck beginnende te regenen, moesten weder uijtscheijden; ende is op dato den laesten rijs uijt de *Haes* aen lant gecomen, daerop te cort bevinden 5 lasten, sulcx dat in plaetse van 30 last niet meer hebben ontfangen als 25 lasten, gereeckent tegen 3000 lbs. 't last, maer tegen 2500 lbs. 't last gereeckent, souden ons wight⁸ vol hebben.

4 *do.*, regenachtigh weer ende wint als boven.

5 *do.*, schoon, helder, droogh weer ende wint westelijck.

6 *do.*, idem, fraij te pas comende op ons metselwerck, dat met goeden ijver gevordert wordt. 't Heeft den verleden nacht in sommige plasse waters natuijrljck ijs gevrosen, wel een rijcxdaelder dick. Heden brachten ons 't bosvolcq tijdjinge

5. Kontaminasie van *hebben sullen* en so iets as *sijn sal*?

6. d.w.s. van die stene van.

7. V.R. het anders geen moeilijkheid met sy h's nie.

8. WNT noem by *gewicht* geen byvorm *wicht* nie. In Mndl. en by Kiliaen *wicht*, *wight* naas *gewicht(e)*. Uit hierdie passasie blyk dat 'n *last* in v.R. se tyd verskillende gewigte verteenwoordig het.

dat Herrij's g'allieerde met haer vee al weder aen dese sijde van de Soute-riviere, omtrent een cleijn mijltjen van 't fort, quamen weijden, waervan oock eenige bij ons quamen met een oliphantstant, die haer afhandelden, ende <sij> wesen dat wij morgen met coper ende tobacq bij haer souden comen; wilden aldaer met ons handelen.

7 *do.*, fraij weer ende wint als boven. Gingen op dato met de schippers van de *Goutsblom*, *Haes*, ende *Botterblom*, nevens stijff 30 g'armeerde soldaten, omtrent 1½ mijl in 't landt na de Hottentoos haer leger, die daer met omtrent 3 à 400 beesten ende oock wel sooveel schapen lagen, wesende den trop die met Herrij g'allieert zijn, ende 't gansche verleden jaer hieromtrent gelegen hebben sonder oijt aen ons ijs te hebben willen verhandelen, maer doorgaens beletters¹ gebleven dat geen andre uijt het landt hebben durven aencomen (daer altijt fraij ende civil mede te handelen is) ende doen ons dese schelmen niet anders als alle affronten aen die se cunnen oft mogen; des oock, gelijk dickwils aengeteijckent, eens sullen moeten onse tanden laten sien, edoch niet eer voor onse Heere Meesters hare² rescriptie³ op onse overgesonden consideratien daerop become, ende sijlieden met soo goede partije beesten hier zijn, dat uijt d' aentelinghe vooreerst bestaen sullen mogen. Sijlieden ons siende met soo groote partije volcq aencomen, dorsten niet anders als alle vrintschap bethoonen, maer costen evenwel niet meer als 1 os, 1 koe, 1 kalff ende 1 schaep heel diijr van haer krijgen, invougen na weijnich tijts (haer wat tractement met tobacq ende aracq, etc., aengedaen hebbende) daarmede na huijs gingen, ende de koe aen de schepen gaven t' haerder nodige verversinge, etc.

8 *do.*, noch al schoon, droogh weer ende wint ut supra. Is op dato een soldaet genaemt...⁴ van Edene^{5(a)}, bescheijde op de *Goutsblom*, bij sententie gecondemneert te vallen 3 mael van de rhee ende gelaerst te worden, over bethoonde inobedientie ende force⁶ tegen sijne sloopsovrichijdt, etc., als breder bij de sententie daarvan gevelt, die oock goetgevonden is op overmorgen, sijnde Maendagh den 10en, ter executie te stellen. Soo is oock den provisionelen schipper, Pieter Martensz.

Abbekerck op 't Engels jachtjen de *Caepvogel* hier gecomen, en, genomen resolutie⁷, tot absoluijt schipper gestelt met 54 gl. 'smaents, mitsgaders den gedeporteerden gewesen opperstuijman, Lieve Lievesz., bij gebreck van stoffe⁸ in sijn vorige qualité op *do.* jachtjen gerestaureert, ende Jan van Harwaerden, Corporael, voor sijne extraordinaire diensten gedaen als werckbaes aen de fortificatie ende alle andre gemene wercken, gebeneficeert met de qualité van Captn. des armes, nevens 20 gl. 's maents, alles onder verbandt als uijtgecomen⁹ zijn, als breder per resolutie ende acte ijder daarvan appart ende speciael ter handt gestelt^(b).

1. mense wat belet, verhinder.

2. Afr. *se*, omskrywing van genitief.

3. antwoord.

4. Oningevul.

5. Brill: *van Edens*.

6. verset.

7. *genomen resolutie*: absolute konstruksie.

8. Sic.

9. *onder verbandt als uijtgecomen*, volgens die kontrak waaronder hulle as Kompanjiesdienaars uitgevaar het.

Sondagh, den 9en do., windrigh weer uijten N.Westen.

10 *do.*, idem, met betogen lucht. Ende is op dato de sententie eergister gevelt aen 't schip de *Goutsblom* ter executie gestelt.

11, 12, en 13 *do.*, goet weer ende wint als voren. Hebben op dato de *Goutsblom*, *Haes*, ende *Botterblom* haer afscheijt gegeven, ende ter handt gestelt onse missive ende annexe pampieren aen d' Ed. Heer Generael ende Raden van India tot¹ Batavia^(c). Tegen den middagh wierd van d' uijkijckers een schip onder 't landt gesien, daer een sloep na toesonden, welcke savonts wederom comende, medebracht een briefken van d' opperhooffden, uijt welcke verstonden 'tselve te wesen 't jacht de *Angelier*² van de Camer Hoorn, in compagnie van d' Amsterdamse scheepen *Parel*, *Princes Roijal*, ende 't jacht *Der Schellingh*³, op 26en April passato uijtgelopen, ende hare reijse achterom genomen^(d), sonder ergens aangeweest te hebben, sijnde van den anderen gescheijden aen de Canarise Eijlanden met resolutie om elck sijn best te doen.

14 *do.*, regenachtigh weer ende wint N.Westelijck. Quam voorhaelde jacht voor de middach, Gode loff, noch wel ter rheedde, medebrengeende schrijvens van d' Ed. Heeren 17, gedateert 15 April passato^(e), ende van deselve, nietjegenstaende hunne corte reijse, al vrij wat siecken ende scheurbige op⁴, waerom haer datelijck oock partije groen moes uijtte thuijnen aen boort schickten, ende ordre gaven omme hare siecken morgen aen landt te brengen opdat te eerder hier opgequeeckt ende verfrist mochten worden.

15 *do.*, weer en wint als voren. Hebben de brieven uijt de *Angelier* aen de *Goutsblom* houdende aen⁵ d' Ed. Heeren Generael ende Raden van India doen overgeven, om met deselve sooveel te eerder op Batavia te mogen comen, alsoo d' *Angelier*, vermit, vol siecken is, noch wel een halve maent moet leggen om te ververschen. Dese despeche, al seijlende met de *Goutsblom*, *Haes*, ende *Botterblom* de baij uijt, even gedaen hebbende⁶ ende aen lant gecomen sijnde, arriveert hier seer voorspoedich binnen 't canael deur^(f) 't jacht *Vlielandt*, 19 Maij passato uijt Texel in zee gegaen, neffens gewenschte tijdinge van de vrede met de republijcke⁷ van Engeland op den 18den, daeghs voor sijn vertreck, gepubliceert, waerover d' Almogende in eeuwicheydt gelooft sij. Amen.

Omtrent 3 graden benoorden de linij was bij⁸ de *Parel* onderhaelt⁹, wesende

1. te.

2. Daar is rede om aan te neem dat die Afrikaanse uitspraak *angelier* (met 'n velare nasaal) oorspronkliger is as die Nederlandse (met palatale nasaal). Vir die afleiding van die naam, kyk die gesaghebbende artikel van Kluyver in *Tijds. v. Ndl. Taal- en Letterk.* XVII.

3. *Terschelling*. Op 28/1/1655 vertrek die *Ter Schellingh* op sy retoerreis uit Tafelbaai.

4. Vgl. noot 3 o.d. 9/7/1654.

5. *houdende aen*, gerig aan (WNT VI, 1164).

6. Die bedoeling van hierdie sinsnede skyn te wees dat die 'despeche' al seilende afgelewer is aan die skepe terwyl hulle die baai uitgevaar het. Brill het 'n komma na *ververschen*, waardeur die konstruksie nie duideliker word nie.

7. Die vrede van Westminster in die tyd toe Engeland 'n republiek onder Cromwell was.

8. deur.

9. ingemaal.

d' E. Heer Hulst¹ alsdoen noch in goede dispositie, maer 't gemeene volcq al veel sieckelijck, sulcx dat meerder² door noot hier sal moeten aencomen om te ververssen. D' Heere wil se maer behouden laten arriveren.

Op dato zijn de personen Jan Danielsz. van Veurne, Hendrick Jeuriaensz. ende Jan Soenwater over hare misdaden in de kettingh gaende^(g), op 't versoeck ende intercessie van verscheijden luijden, ten aensien van de goede tijdinge van de Engelse vrede uijt de kettingh gelargeert ende hare vorige gagie heden weder in te gaen vergundt.

Sondagh, den 16 do., regenachtigh weer ende wint als voren. Quam opgemelte Zijn E. d' Heer Hulst per 't schip de *Parel* tegen den avont hier ook wel ter rhee, hebbende de stenge, na 't scheen, afgeseijlt, alsoo met die te repareeren in 't incomen noch besigh waren.

17 do., weer ende wint ut supra. Quam Sijn E. voormelt sikh aen landt wat verluchten. Savondts begond heel hard te waijen uijtten Z.Z.oosten, waarmede de schepen *Goutsblom*, *Haes*, ende 't galjot de *Botterblom* onder seijl gingh, nevens oock schrijvens³ van d' E. Heer Hulst^(h) ende in deselve geslooten d' articulen van den vrede met de republijcque van Engelandt. D' Almogende geve deselven behouden reijse. Amen.

18 do., 'smorgens noch al even harde wint, tegen den middagh ophoudende ende seer schoon, liefelijck weer wordende. Sonden onse opgeboeijde boot na 't Robbeneijlandt met 1 Hollantse ende 1 Caeps jonge rammeken ende 1 oij om bij den anderen tot voorteling te planten⁴, nevens wat provisie voor 't volcq aldaer ende ordre om 2 van de vetste rammen van 't eijlandt weder hier te brengen voor de schepen.

19 do., weer en wint als gister. Hebben op dato 't jacht *Vlielant* sijn afscheijt gegeven, omme sijn reijse in aller ijl na Batavia te vervolgen. 'Snachts wast vrij stormigh weer uijtten Z.Z.oosten.

20 do., wederom bedaert sijnde, is 't jacht *Vlielandt* met een sacht luchtjen uijtten selven hoeck t'seijl gegaen ende fraij buijten geraeckt.

21 do., goet weer ende wint als voren. Is ons opgeboeijde boot met 2 rammen wederom gecomen van 't Robben-eijlandt, daer 't met d' aenteling ende thuijnen redelijck wel stondt, als bij d' onderstaende copie briefken aen ons gez.⁵ can beoogt⁶ worden.

Copie briefken door den Corporael Marcus Robbeljaert⁷ ende de schapenhoeder Pieter Borgers gez. aen de Commandeur van 't Fort de Goede Hoope.

'Mijn Heer Commandeur -

Wetet⁸ mijn Heer alsdat het welgaet op 't Eijlandt, ende dat er ses⁹ geworpen

1. In die volgende paar bladsye wissel die name *Hulst* en *Hulft* met mekaar af, ook by Brill, hoewel nie op dieselfde plekke nie! Volgens Godée Molsbergen (*Jan van Riebeeck*, p. 256) was die vlootvoog Gerard Hulft.
2. meerdere skepe.
3. Meervoud, of genitief enkelvoud as afsonderlike woord in ander naamvalle gebruik. Vgl. WNT XIV, 1053.
4. Vgl. volkplanting.
5. geschreven.
6. gesien.
7. Afwisselend met *Robbeltaert*.
8. wete 't.
9. Voeg by: lammeren.

sijn, als 4 rammen, 2 oijen. Den eene is geworpen den 2 Augustij een oij, den 3en een ram, den 8en een oij met een ram, den 9en een ram, den 11en een ram geworpen. Wij senden UE. 2 vette rammen, dies resterende zijn 46 met het Hollants¹. Die² thuijn gaet oock wel, hadden wij maer saet om te saeijen, die koolplanten groijen wel, die geele wortelen oock wel, die tarwe staet oock groen, soo die heer ons maer met den eersten saet belieft te stuijren. Wij senden Ul. oock 49 ganse-eijers, soo die heer gelieft ons een oft 2 clappermeulens³ belieft te stuijren, want die raven ende gansen connen wij qualijck daeruijt houden; soo 't de heer belieft ons wat kruijdt ende londt te stueren, oock waren wij wel een puds van doen⁴, om water te putten, oock een paer hoenders waren wij wel van doen om jongen gansen uijt te broeijen, een berrij⁵ oft 2 om mes te dragen, met 2 oft 3 manden. Niet meer dan de heer veel duijsent goeden nacht⁶.

Den 20en Augustij, op 't Robben-eijlandt bij mij, Ul. dienaers, ende was onderteijckent: Marcus Robbeljaert, corporael, ende Pieter Borgers.'

22 do., fraij, stil weer als voren. Gingen met d' E. Heer Hulst eens na de Hottentoos haer leger, van dewelcke met groote moeijten niet meer als een beest costen handelen.

Sondagh, den 23en do., stil, bequaem weer met betogen lucht.

24 do., idem. Sonden een biscaijse sloep na 't Robben-eijlandt met eenige sade ende andere nootsaeckelijckheden, nevens ordre om noch 2 rammen voor de schepen mede wederom te brengen, daer deselve wel mede retourneerden.

25 do., fraij weer ende wint westelijck. Heeft d' E. Heer Hulst 42 siecken uijt de *Parel, Vlielant*, ende d' *Angelier* hier aen landt gelaten ende daertegen weder eenige gesonden uijt 't fort overgenomen hebbende, zijn afscheijt genomen, omme nevens d' *Angelier*, al onder seijl wesende, met den eersten goeden wint desselfs reijse na Batavia te vervolgen.

Ondertusschen compt hier wel te arriveren 't galjot de *Roode Vos* van Mauritius, sonder Madagascar aengedaen te hebben⁽ⁱ⁾, achtervolgende de resolutie van 't opperhoofd De Jongen⁽ⁱⁱ⁾, seer slechtelijck⁷ genomen, omdat 't jacht den *Haes* herwaerts aen vertrocken was met provisie voor dese plaetse, ende alhoewel sulckx waer sij, soo wisten sijlieden echter niet seecker dat do. jacht behoude reijse soude doen, als wanneer dan 't ontset van dit galjot treffelijck soude te passe gecomen hebben. In allen gevalle soudet goet hebben geweest omme daer ten minsten wat preparade⁸ tot handel te maecken, soo versz. De Jongen sustineert daer, alvoren al

1. Voeg by: *rammeken*.

2. Die briefjes van Robbeltjaert bevat baie voorbeelde van die gebruik van *die* as onbepaalde lidwoord in die tweede helfte van die 17de eeu.

3. klapperende werktuig wat dien as voëlverskricker.

4. het ons ook wel 'n puts (skeepsemmer) nodig.

5. draagbaar, soos nog in Afr. bekend.

6. M.a.w.: Ons eindig met Meneer duisend maal (d.w.s. baie) goeie-nag te wens.

7. Dit is duidelik dat v.R. bedoel *verkeerdelik* en nie *eenvoudigweg* nie.

8. voorbereiding. Van Sp. *preparado*?

quantité rijst te becomen sij, nootsaeckelijck sal moeten geschieden. Ende seer treffelijck soudet oock gecomen hebben voor ons ander galjot de *Tulp*, om de saecken daer wat preparaat¹ te vinden. Edoch willen hopen den ondercoopman Verburgh per de *Tulp*, na de ontdeckinge van de custen desen hoeck om, beter ijver voor d' E. Comp. sal aanwenden tot den handel aen Madagascar^(k).

26 *do.*, hard weer uijtten N.Westen met regen, waardoor de *Parel* ende 't jacht d' *Angelier* (een goet stuck buijten de reede leggende) belet bleven t'seijl te gaen. Tegen den middagh ondernaempt² d' *Angelier* noch met laveren ende geraeckten fraij buijten, blijvende de *Parel* noch door contrariewint leggen.

27 *do.*, stormachtigh, nat weer ende wint als voren, tot belet voor de *Parel* om t'seijl te mogen gaen, welck weer soo hard toenam, dat de *Parel* sijn een ancker aen stucke raecte, ende de *Caepvogel* sijn touw, sulckx dat *do.* jachtien heel na de wal quam te drijven; maer cregen 't noch bij tijts weder vóór 2 andre anckers vast, anders leet al prijckel om tegen de strant te vergaen; de 2de schuijt van de *Parel* was aen d' andre sijde van de rivier heel boven op strandt gespoelt.

28 *do.*, wat beter weer ende wint als voren met regenvlage. Sonden den siekentrooter eens na de Hottentoos haer leger omtrent 3 mijlen van hier leggende, omme te vernemen oft noch wat beesten oft schapen soude cunnen becomen, ende quamen savonts thujs met 2 schapen ende 1 koebeest vol jongen³, mitsgaders een fraij kalff dat aen d' E. Heer Hulft⁴ na boort sonden tot verversinge.

29 *do.*, weer en wint als de voorige dagen, maer wierd op den dagh heel fraij weer, 't coeltjen uijtten Z.Z.oosten comende, waarmede d' E. Heer Hulft⁴, die noch een koebeest aen boort sonden, met de *Parel* onder seijl gingh, ende ten eersten⁵ fraij buijten geraeckten. D' Almogende verlene hem behoude reijse.

Sondagh, 30en *do.*, helder sonneschijn-weer, wint westelyck, waarmede 's namiddaghs hier wel ter rheeде arriveerde 't schip *Henriette Louijse* van de Camer Zelandt, den 22en April passato in compagnie met de schepen *Mars* ende *Soutlande* uijt de Wielinge⁶ gelopen ende beneffens⁷ deselve achterom geseijlt, sijnde op den 27en Meij aen St. Vincent geweest, daer den 3en Junij weder vandaen vertrocken waren sonder veele ververssinghe becomen te bebben, behalven 't schip *Mars*, daerop d' E. Dirck Ogel als Commandeur, omme na 't Reciffo de Fernambucquo⁸ te seijlen, ende 't schip *West Vrieslandt* vandaen te halen, welcke na noch 2 à 3 dagen stonde te volgen. Voorhaelde schip *H. Louijse* was heel vol sieck volcq, altemale meest stijff ende heel ellendigh van scheurbuijck gestelt, waeromme datelijck partije moescruijden, salade, etc., uijtte thuijnen na boort sonden ende ordre gaven alle hun siecken aen landt te brengen om hier in der haeste weder opgequeeckt te worden.

1. voorberei.

2. *ondernam* 't met 'n oorgangs-*p* ingeskuif tussen die *m* en die *t*. Vgl. Afr. *hemp* uit *hempt* uit *hemd*.

3. *vol jongen*, met kalf.

4. Die naam dus hier juis. Brill het hier *Hulst*!

4. Die naam dus hier juis. Brill het hier *Hulst*!

5. *ten eersten*, spoedig.

6. die mond van die Schelde.

7. in geselskap van.

8. Teenswoordig *Recife de Pernambuco*, hoofstad van die Brasiliaanse staat Pernambuco. Vgl. o.d. 29/8/1653.

Ultimo do., schoon weer ende wint als gister. Heeft de *Roode Vos* beginnen te lossen, ende quam op dato mede voor de baey, sonder ergens aangeweest te hebben, 't schip den *Dolphijn*, 26en Maij passato nevens 't schip de *Gidion* uijt 't Vlie gelopen ende, in 't Canael passerende, door storm van den anderen geraeckt, staende de *Walvis* en de *Prins* met den eersten oock van de Camer Amsterdam te volgen.

Eindnoten:

- (a) Die soldaat, van wie die naam hier ontbreek, was Harman Willemsz. Sy geboorteplek was Edinburgh; *Edene* hier in die *Dagverhaal* is bedoel as 'n verkorting van Edinburgh. Naas sy oortredings wat in die *Dagverhaal* genoem word, word in die Resolusieboek gesê dat hy ook 'hadde gedreijcht eenige ter neder te stooten, ende dan selfs over boort te springen'. C. 1: *Res.*, *Raad van Pol.*, 1651-1663, p. 104. Sien ook C.J. 1: *Crim. en Civ. Regtsrolle*, 1652-1673, p. 17; en C.J. 780: *Sententies*, 1652-1697, pp. 46-47. Aldrie in K.A.
- (b) Vir besonderhede in verband met hierdie kwessies sien C.1: *Res.*, *Raad van Pol.*, 1651-1663, pp. 104-106. K.A.
- (c) Die 'missive' aan die Goewerneur-Generaal en Raad van Indië is 'n belangrike, uitvoerige dokument, waarin verslag gedoen word oor verskeie aangeleenthede aan die Kaap, o.a. die landbou, ontdekkingswerk langs die kuste en pogings om iets betalends vir die Kompanjie se handel plaaslik te vind. C. 493: *Uitg. Br.*, 1652-1661, pp. 264-280. K.A. Watter stukke met hierdie 'missive' saamgestuur is, blyk uit die registers daarvan. *Ibid.*, pp. 285-287. Onder hierdie stukke was daar 'n besonder interessante brief van Van Riebeeck aan ds. Tessemaker van Batavia, waarin Van Riebeeck antwoord op 'n klagte van die kerkraad van Batavia, nl. dat die Kaapse sieketrooster Willem Barentsz. Wijlant buite die perke van sy bevoegdheid gegaan het deur self te preek in plaas van 'n preek voor te lees. Die sieketrooster se verskoning was 'dat vermits eenigh mangel aen sijn gesicht heeft de lessen van buijten leerden, om wanneer in 't lesen van de sermoen door mangel als vooren quam te haperen, daer door niet mochte blijven steken maer echter (de substantie in memorie hebbende) voortvaren'. Daardeur sou dit dan ook gekom het dat hy 'altijt een bouck in de handen voor sich gehouden heeft, maer datter dickwils over gekeken heeft'. Van Riebeeck het egter onderneem om toe te sien dat die oortreding in die vervolg nie weer voorkom nie. *Ibid.*, p. 284.
- (d) 'achterom genomen', d.w.s. bo om die noorde van Engeland en Skotland. Sien ook Augustus 1653, noot b; en April 1654, noot h.
- (e) Vir hierdie brief sien C. 409: *Ink. Br.*, 1649-1660, pp. 184-186. K.A.
- (f) 'binnen 't Canael deur', d.w.s. hulle het - anders as die *Angelier* - deur die Engelse Kanaal gevaar. Onmiddellik hierna word meegedeel dat op 18 Mei 1654, dus 'n dag vóór die *Vlielandt* se vertrek van Texel, die vrede tussen Engeland en Nederland amptelik bekend gemaak is. Dit was die Vrede van Westminster, waardeur die Eerste See-Oorlog tussen dié twee lande beëindig is. Hieruit is dit verstaanbaar waarom Nederlandse skepe nou weer met gerustheid deur die Kanaal kon vaar.
- (g) Wat betref hierdie oortreders, sien weer Mei 1654, noot h; en Julie 1654, noot d.
- (h) Met hierdie drie vaartuie is 'n hele aantal dokumente aan die Hoë Regering van Indië gestuur. Besonderhede is te vinde in C. 493: *Uitg. Br.*, 1652-1661, pp. 285-289. K.A.
- (i) Die *Roode Vos* het in die nag van 8 Mei van hierdie jaar na Madagaskar vertrek om sekere voedingsmiddele, 'rijs, boonen, cadjangh ende aracq', daar te gaan haal. Aangesien daar in dié tyd aan die Kaap 'n ernstige behoefte aan hierdie voedingsmiddele bestaan het, is dit verstaanbaar dat die teleurstelling groot was toe verneem is dat die *Roode Vos* Madagaskar nie aangedoen het nie.
- (j) Maximiliaan de Jongh was opperhoof van Mauritius van 1654 tot 1656, toe hy die bewind aldaar aan Abraham Evertse oorhandig het. In Desember 1656 het hy in Batavia teruggekeer en vervolgens nog verskeie betrekkings in die diens van die Kompanjie beklee. Op 25 Desember 1672 is hy in Batavia oorlede. Sien *Dagh-Register gehouden int Casteel Batavia*, 1656-1657, pp. 24-25; en Barnwell: *Visits and Despatches (Mauritius, 1598-1948)*, pp. 24-27.
- (k) Dit is nie vreemd nie dat, ná die mislukking van die *Roode Vos* se tog, die hoop nou gevestig was op Fredrick Verburgh, wat met die *Tulp* ook na Madagaskar gestuur was. Sien 18 Junie en 3 Julie.

Volgende uitgawe...

September 1652

Hoogtepunte om na uit te sien:

- Eerste groen ertjies versamel
- Joost van der Laeck beledig die Kommandeur
- Van Riebeeck besoek Robben Eiland
- Datums uitgerf op bome
- Ontdekking van bewerkbare grond en goeie weivelde
- Verlating van vier manne
- Skaarste aan lewensmiddele
- Ontevredenheid onder die manne

Ten slotte...

Jy het hierdie nuusbrieff ontvang omdat jy in die persoonlike, besigheids- of skool netwerk van Rian Maartens is, jy geïdentifiseer is as iemand wat potensieel geïnteresseerd is in die oorspronklike Europese nedersetting in Kaapstad, Suid-Afrika, jy is deur 'n vriend verwys of jy het by navraag aangedui dat jy hierdie nuusbrieff wil ontvang. Wees gerus, jou informasie sal nooit met ander gedeel word nie!

Bron: Dagregister, Deel 1 (1651-1655)

Geredigeer deur D.B. Bosman en H.B. Thom (Geskiedenis Professor, Universiteit van Stellenbosch)

Jan van Riebeeck, *Dagregister, Deel 1, 1651-1655* (eds. D.B. Bosman en H.B. Thom)

Uitgewers: A.A. Balkema, Kaapstad, 1952

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/rieb001dagh01_01/colofon.php

© 2010 dbnl / erven D.B. Bosman / erven H.B. Thom

Portret Bron: Rijksmuseum, Amsterdam

[Click here](#) to rather receive the English version of this newsletter.

Indien jy nie kan wag vir die maandelikse uitgawes nie en eerder al 3 volumes nou dadelik wil lees, kan jy die volgende skakels gebruik om die boeke aan te koop:

- <https://hipsa.org.za/e-books>
- www.amazon.com
- www.loot.co.za
- www.exclusivebooks.co.za

Redaktrise: Marissa Knibbs

Tel: 021 975 2617

E-mail: marissa@ipicgroup.com

VRYWARING:

Ipic Education maak geen verteenwoordiging en gee geen waarborg ten opsigte van die akkuraatheid van die inligting in hierdie dokument nie en aanvaar geen aanspreeklikeheid vir enige foute, drukfoute of weglating hierin (hetsy nalatig of andersins). Ipic Education sal nie aanspreeklik gehou word vir enige verlies of skade hoegenaamd wat ontstaan as gevolg van enige persoon wat optree of weerhou daarvan om op te tree in terme van enige inligting vervat hierin. Alhoewel elke poging aangewend is om te verseker dat die hiperskakels wat hierin verskaf word, lewendig is ten tye van verspreiding, kan ons nie waarborg dat hulle sal werk nie as gevolg van menslike foute aan ons kant en veranderinge deur die gasheerwebwerf waarheen die skakels gemaak word.